

Verslag bijpraatsessie EnergyStock – 18 januari 2023

Op woensdag 18 januari 2023 werd een bijpraatsessie georganiseerd door EnergyStock in dorps huis De Wending. Hierbij waren aanwezig: 26 inwoners van Ommelanderswijk en Zuidwending, 4 vertegenwoordigers van EnergyStock en 3 namens Nobian.

Voor de aanwezige sprekers en hun boodschappen wordt verwezen naar handouts van de [presentatie](#) op de [website](#) van Energiebuffer Zuidwending. Onderstaand verslag is een weergave van de besproken onderwerpen, die niet per se in deze volgorde ter sprake zijn gekomen tijdens de bijeenkomst.

Waterstofnetwerk

Gasunie werkt aan een landelijk waterstofnetwerk. De basis hiervan moet in 2026/2027 gereed zijn. Het netwerk verbindt in eerste instantie de grote industriegebieden: Eemshaven/Delfzijl, Amsterdam/IJmuiden, Rotterdam/Maasvlakte, Zeeland en Limburg (Chemelot).

Er is wind op zee nodig om waterstof te produceren, De productie wordt óf direct op zee gedaan óf op de plek waar de elektriciteit aanlandt aan de kust. Gasunie heeft géén plannen om elektriciteit om te zetten naar waterstof bij de energiebuffer. Het huidige pilotproject – waarbij we 1 Megawatt waterstof opwekken – wordt niet uitgebreid.

De waterstofmarkt moet worden opgebouwd en opgeschaald. Er zal eerst één leiding worden gevuld met waterstof. Deze zal niet vanaf dag één vol zitten. Het is een kwestie van vraag en aanbod, waarbij we verwachten dat beide toenemen. Grote en kleine bedrijven zullen hiervoor hun nek moeten uitsteken. Het aanleggen van het waterstofnetwerk loopt vooruit op de ontwikkeling van vraag en aanbod. Op termijn wordt wellicht een tweede leiding omgebouwd voor het transport van waterstof. Maar ook aardgas blijft nog decennialang nodig. Zeker tot 2050. Er blijven dus ook leidingen nodig voor aardgastransport. Waterstof kan straks via leidingen, maar ook per schip in Nederland aankomen. Er zijn plannen om in Rotterdam een importterminal te bouwen. De waterstof die we transporteren, zal bestemd zijn voor de Nederlandse en Europese markt. Er wordt gewerkt aan een waterstofnetwerk in meerdere landen. De beste route om geïmporteerd waterstof naar het Ruhrgebied te vervoeren, is via de Rotterdamse haven.

In Nederland zijn meerdere plekken waar aardgas wordt opgeslagen (o.a Bergermeer, Norg, Grijskerk). Alleen bij Zuidwending wordt aardgas in zoutholtes opgeslagen. We kijken op deze locatie naar opslag van waterstof in vier cavernes, maar zijn ook bezig met een [project](#) in Duitsland (Etzel).

Meer informatie over het waterstofnetwerk is te vinden op de website van Gasunie-dochter: [Hynetwork Services](#).

Bodemdaling & schadeafhandeling

Bewoners geven aan schade te ondervinden aan hun eigendommen. Men vraagt zich af of bodemdaling door de mijnbouwactiviteiten hiervan de oorzaak is. EnergyStock wijst op de bijpraatsessie van juni 2022, die geheel gewijd was aan dit onderwerp. De [presentatie](#) van die avond staat op de website, evenals het [verslag](#). Ook voor vragen/opmerkingen over de hoeveelheid bodemdaling, de verwachte bodemdaling en de manier en frequentie van meten, wordt in dit verslag verwezen naar deze items.

Bewoners vragen om schadeafhandeling bij de nieuwe ontwikkelingen goed te regelen aan de voorkant. Kan er één schadeloket komen dat schades uitkeert, waarna onderling uitkeringsbedragen worden verdeeld? Of: kan er één partij eindverantwoordelijk zijn voor iets als een schadefonds? Bewoners geven aan weinig vertrouwen te hebben in procedures rond schadeafhandeling die zijn ingesteld door het Rijk.

Schadeafhandeling is geregeld in de Mijnbouwwet. Er zijn twee loketten voor schade: het Instituut Mijnbouwschade (IMG) voor schades veroorzaakt door gaswinning. En de Commissie Mijnbouwschade (CM) voor schades veroorzaakt door overige mijnbouw. Nobian valt onder de CM, EnergyStock gaat zich aansluiten bij deze commissie. Dan geldt: schade kan gemeld worden bij het IMG of de CM. Die hanteren sinds kort het “één-deur-principe”; hoort de schade behandeld te worden door het andere instituut dan wordt deze doorgeleid. Oordeelt de CM dat er sprake is van schade door mijnbouw, dan wordt schade uitgekeerd. De mijnbouwbedrijven moeten vervolgens onderling regelen wat de verdeelsleutel voor schade is. In de [presentatie](#) en het [verslag](#) van de bijpraat over bodemdaling (juni 2022) staat ook veel informatie over schadeafhandeling.

Het is niet mogelijk om één van de partijen die werkzaam zijn in het gebied aan te wijzen als eindverantwoordelijke. Nobian heeft weliswaar de mijnbouwconcessie voor de zoutwinning in het hele gebied, maar die overlapt met de vergunning voor aardgaswinning van de NAM. Dat maakt het aanwijzen van één verantwoordelijke partij onmogelijk. Daarnaast wordt de verantwoordelijkheid voor de (gevolgen van de) caverne overgedragen van zoutwinner Nobian naar opslagbedrijf EnergyStock wanneer de caverne gereed is om aardgas/waterstof in op te slaan.

EnergyStock is van mening dat er aan de voorkant veel te regelen valt. Dat het mogelijk is om eisen te stellen aan de betrokken partijen waaruit bijvoorbeeld een schadegarantiefonds voortvloeit. Nobian heeft een vergelijkbaar fonds opgezet bij haar (beoogde) zoutwinningsactiviteiten in Haaksbergen. Daar is Nobian de enige speler in het gebied. Rond Ommelandervijk/Zuidwending is het ingewikkelder om de verschillende partijen op één lijn te krijgen. Mede daarom bestaan instanties als het IMG en de Commissie Mijnbouwschade. Met de Commissie Mijnbouwschade is EnergyStock in gesprek om zich aan te sluiten. De zoutwinactiviteiten van Nobian vallen hier reeds onder.

Bewoners merken op dat niemand garanties wil geven voor afhandeling van schades, terwijl bedrijven er allemaal van overtuigd zijn dat hun activiteiten niet leiden tot schade. De vergelijking wordt getrokken met de NAM, die schade jarenlang ontkend heeft.

Er wordt tenslotte aangegeven dat Nedmag een overeenkomst heeft gesloten met waterschappen en de gemeente over mogelijke aanpassing aan waterstaatkundige werken. Dat wordt door bewoners genoemd als voorbeeld van het regelen van zaken aan de voorkant van een project.

Locatie & omvang installatie waterstofopslag

EnergyStock laat in de [presentatie](#) nieuwe beelden zien van de beoogde installatie voor waterstofopslag. Deze installatie gaat vier cavernes bedienen. EnergyStock stelt voor de waterstofinstallatie eenzelfde uitstraling te geven als de installatie voor de opslag van aardgas.

Bewoners vragen hoe de installatie landschappelijk wordt ingepast. Arcadis heeft voor de gasopslaginstallatie een ontwerp gemaakt en zal wellicht ook betrokken worden bij het ontwerp van de waterstofinstallatie. Eerst was de gedachte dat er een noord-zuid doorkijkje moest blijven, later heeft EnergyStock ook bomen aan de voorzijde (oost-west) toegevoegd. Langs de installatie(s) is/worden aarden wallen gelegd om deze aan het zicht te onttrekken. Een aantal bewoners oppert

om meer bomen te planten om de installaties aan het zicht te onttrekken. EnergyStock antwoordt dat er verschillende belangen spelen. Enerzijds die van bewoners, maar ook die van faunabeheerders en agrariërs. De gronden zijn van laatstgenoemde en bomen geven overlast op hun grond (loof, zaden). EnergyStock geeft aan dat er rekening moet worden gehouden met de belangen van alle partijen.

Gevraagd wordt of de nieuwe installatie meer lawaai gaat geven. EnergyStock geeft aan dat er een geluidsmodel is dat geldt voor de bedrijfsvoering. Hierin staan grenspunten van wat acceptabel wordt geacht. Hoe hieraan kan worden voldaan, is onderdeel van het onderzoek voor de ontwerpvergunningen.

Locatie cavernes & cavernepads waterstofopslag

EnergyStock legt in de [presentatie](#) uit dat de beoogde locatie van caveerne A8 minder geschikt is voor het ontwikkelen van een opslagcaverne van de beoogde omvang. Daarom wordt gekeken naar locatie A11 voor de tiende caveerne i.p.v. locatie A8. Waterstof wordt onder nagenoeg dezelfde druk opgeslagen als aardgas: tot 200 bar.

De positie van de cavernepads (asfaltplaten met afsluiters) ligt niet vast. EnergyStock wil graag van bewoners horen wat zij belangrijke randvoorwaarden vinden voor de inpassing ervan in het landschap. Tijdens deze bijeenkomst worden afstand tot de bebouwing genoemd en zichtlijnen vanuit Ommelandervijk. Verder wordt aangegeven dat landeigenaren ze liever niet midden in hun perceel hebben. En dat er gekeken kan worden naar bestaande wegen. EnergyStock nodigt iedereen uit zijn/haar ideeën in te dienen. Ook wordt afgesproken om hieraan specifiek aandacht te besteden tijdens een nog te organiseren bijpraatsessie in maart. EnergyStock geeft tenslotte aan dat het ook mogelijk is hierover individueel van gedachten te wisselen. De omvang van de cavernepads zal vergelijkbaar zijn aan die van de asfaltplaten voor aardgasopslag.

Er wordt gevraagd of cavernes onder percelen van omwonenden (mogen) komen. Nobian geeft aan dat het mag, maar dat ze het niet doen. Omdat de cavernes heel diep zitten (> 1.000 meter) heeft het geen directe invloed op de percelen erboven.

Gevraagd wordt of cavernepads verdiept kunnen worden aangebracht. EnergyStock geeft aan dat dit niet wenselijk is omdat zwaar verkeer bij het cavernepad moet kunnen komen. Ook is het lastig de waterhuishouding bij een verdiepte ligging te regelen.

EnergyStock heeft een bestaande opslagvergunning voor tien opslagcavernes binnen het gebied. Meer cavernes zijn binnen het licentiegebied van EnergyStock nauwelijks mogelijk; hooguit kan locatie A8 ontwikkeld worden met een kleinere caveerne. Het ligt daarom niet in de verwachting dat de nieuwe installatie doorgroeit voor meer opslagcavernes voor waterstof binnen het licentiegebied.

Nobian geeft aan dat zoutcavernes noordelijk van de N366 (ri. Zuidwending) niet mogelijk zijn. Er kunnen eventueel zoutcavernes ontwikkeld worden in oostelijke richting (ri. Heeresmeer). Daar werkt Nobian samen met Corre Energy aan de ontwikkeling van twee cavernes voor perslucht. In zuidelijke richting (aan de andere kant van Ommelandervijk) kunnen eventueel cavernes komen richting Bareveld. Nobian stelt voor een bijpraatsessie te organiseren waarin de zoutwinningsmogelijkheden van de hele ondergrondse zoutberg worden gepresenteerd. Afgesproken wordt, deze bijpraatsessie in maart te houden.

Omwonenden willen tijdens die bijeenkomst graag het totaalplaatje zien. Nu zien ze bij verschillende bedrijven telkens een deel. Er is behoefte aan een gecombineerd beeld. Nobian en EnergyStock

zeggen toe zo'n beeld te maken voor het gebied tussen Ommelanderswijk en Zuidwending. Dit beeld kan dan ook gedeeld worden op de bijpraatsessie in maart. In april moet duidelijk zijn waar de cavernepads komen te liggen.

Procedures

EnergyStock deelt de uitkomsten van de eerste stap in de Rijkscoördinatie­regeling. Eind februari volgt de tweede stap. In die stap wordt bepaald wat we onderzoeken in de MilieuEffectRapportage(s) (MER). Een risicoanalyse is daar onderdeel van, evenals impact op dieren en planten. EnergyStock vraagt aanwezigen hun stem dan ook te laten horen. Dat kan bijvoorbeeld op de informatiemarkt, georganiseerd door EZK, die – zoals het nu lijkt – ook in maart wordt gehouden. Officiële aankondiging vindt door het ministerie van EZK plaats via advertenties in regionale en lokale kranten. Hoe eerder in het proces iets wordt ingebracht, des te makkelijker is het om er iets mee te doen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland heeft een [website](#) waarop de stappen en stukken in de procedure worden geüpdatet.

Evaluatieboring

Nobian zal in april een vergunning aanvragen voor het doen van zogenoemde evaluatieboringen. In de [presentatie](#) wordt dat nader uitgelegd. Zo'n boring duurt een maand en gaat 24/7 door. Aangezien er op het moment van deze bijpraatsessie een werktoren bij caverne A8 staat, is de impact hiervan voor de omgeving duidelijk. Bewoners vragen zich af of er iets te doen is aan de hoeveelheid licht die dit oplevert in de omgeving (tot in de huizen). EnergyStock geeft aan dat lichtoverlast tegen is te gaan met kappen om de lampen of schermen om de opstelling. Dat zal worden meegenomen in de uitvoering van de evaluatieboringen én de boringen voor het t.z.t. maken van de boorgaten naar de cavernes.

Daarnaast zal het boren geluidsoverlast geven. Er wordt gevraagd naar normen voor geluid. EnergyStock geeft aan hierop terug te komen in het verslag:

- Tussen 23:00 en 7:00u mag het **gemiddeld** geluidsniveau **in** gebouwen binnen 300 meter van de mobiele installatie max. 30dB(A) zijn.
- In hetzelfde tijdvak mag het **gemiddeld** geluidsniveau **op de grens van** 300 meter van de mobiele installatie max. 50dB(A) zijn.
- Het **maximale** geluidsniveau **op de grens van** 300 meter van de mobiele installatie mag in dat tijdvak 60dB(A) zijn

Ter vergelijking: 30dB(A) is een fluisterend gesprek, 50dB(A) is het geluid van lichte regen en 60dB(A) een normaal gesprek.

Het uitloggen van een caverne duurt ongeveer drie tot vier jaren per caverne. Hier merkt de omgeving weinig van. In die tijd wordt water in de ondergrond gespoeld en als pekkel afgevoerd naar Nobians fabriek in Delfzijl.

Overig

Sommige omwonenden geven aan soms geluid te horen dat mogelijk afkomstig is van de installatie. Geadviseerd wordt de tijdstippen op te schrijven waarop het geluid gehoord wordt. EnergyStock kan

dat dan vergelijken met gebeurtenissen op de installatie, zoals het op-/afregelen van een compressor.

Bewoners geven aan dat de (gevolgen van de) activiteiten leiden tot spanningen voor de bewoners. Geopperd wordt om iemand aan te stellen als direct en zichtbaar aanspreekpunt voor omwonenden.

EnergyStock geeft aan dat ze voor de bouw van de installatie een tijdelijke ontsluitingsweg wil aanleggen naar de N366, langs de zandafgraving. Bewoners opperen om hier een vaste verbinding van te maken en die ook aan te sluiten op Smurfit Kappa en Avebe om vrachtverkeer door Ommelanderswijk te verminderen.

Gevraagd wordt of er voor de omgeving iets leuks aan vast zit. Niet in de termen van geld, maar bijvoorbeeld sponsoring van activiteiten. EnergyStock geeft aan hiervoor budget te reserveren. Vandaaruit wordt ook nu al bijgedragen aan projecten in de omgeving.

Een bewoner geeft aan dat er op de Noorderwijkweg veel gebeurt wat niet door de beugel kan.

Gevraagd wordt wat er met cavernes gebeurt als ze niet meer gebruikt worden. Nobian geeft aan dat er dan weer pekewater wordt geïnjecteerd. Vervolgens wordt de caverne afgesloten. Het zout uit het omliggende gesteente kruipt naar het pek toe waardoor er een evenwicht ontstaat. Dat zorgt er tevens voor dat er geen bodemdaling meer plaatsvindt.

Afsluiting

EnergyStock bedankt iedereen voor diens aanwezigheid en geeft aan om als buurman ook steeds het gesprek te blijven zoeken. EnergyStock blijft bijpraatsessies als deze organiseren. Ook in de komende periode, bijvoorbeeld om ingewikkelde stukken in de procedure toe te lichten. Omwonenden kunnen ook altijd contact opnemen met EnergyStock via

- Secretariaat EnergyStock 050 – 521 2122 / info@energystock.com
- Bewaking installatie: 0598 - 31 5000 (bij overlast of onraad tijdens kantooruren)
- Bewaking Centrale meldkamer: 050 521 1500 (bij overlast of onraad buiten kantooruren)